

РЕЧ ПРИРЕЂИВАЧА

Процес транзиције је феномен који је обележио последњу деценију двадесетог века. Тај сложен и нимало безболан процес постао је предмет бројних дебата економиста различитих теоријских оријентација. Посебно из разлога што су се предлози експертских тимова о редоследу и потезу одређених мера често базирали на теоријским дометима неокласике као водеће теоријске парадигме у области економије. Тако на пример, на самом почетку процеса транзиције сматрало се да је брзина спровођења реформи од пресудне важности, али се касније показало да таква ургента "рецептура" попуњена од стране експерата нема добрих резултата у условима непостојања повољне институционалне структуре. Пракса транзиторних економија показује да спровођење процеса приватизације и либерализације без снажних институционалних оквира и одговарајућих развојних стратегија не даје жељене резултате. Циљ овог тематског броја је да покрене интересовање за проучавање питања од фундаменталног значаја као што је интеракција привредних кретања и институционалних промена у којој су обе компоненте међусобно вишеструко условљене. Наиме, институционалне промене нису искључиво ствар спознаје и политичке воље. Оне утичу на реалне економске токове, као што постоји и повратни утицај тих токова (неугодних и непредвидивих нпр. у процесу транзиције) на саме правце и интензитет институционалних промена. На тај начин потреба за успостављањем стабилних и чврстих институција постаје значајна са становишта успешности конципирања дугорочне развојне стратегије, операционализације појединих мера итд. У првом делу који се односи на институције, трошкове реформе и развојне стратегије аутори се баве проблемима који прате изградњу ефикасне тржишне привреде. У првом реду анализира се карактер трошкова који прате процес друштвених реформи у смислу дилеме да ли су ови трошкови субјективне природе или пак индикатор тактичких грешака у реформској политици. То се доводи у везу са тржиштем као својеврсном институцијом која осим конститутивних државних активности на пољу успостављања формалних правила понашања треба да профилише и одговарајућу етику тржишног понашања која искључује постојање опортунистичког, лицемерног и дволичног деловања привредних субјеката. На тај начин би се отклониле највеће препреке успостављању тржишних односа, што у условима глобализације као актуелног периода фундаментарне трансформације савремене светске

привреде и различитих културно-националних обележја омогућава инструментализацију релевантне дугорочне развојне стратегије.

У другом делу аутори настоје да реалније дочарају практичне проблеме и импликације транзиционог процеса имајући у виду да поновно успостављање капитал-односа афирмише нову класну структуру друштва што намеће потребу за новим начином организовања и решавања проблема радничке класе, рома и осталих друштвених структура. Полази се од претпоставке да је свеукупна социјална интеграција један од ургентних социјалних и демократских проблема на путу остваривања коначног циља транзиције - одрживог развоја и дугорочног раста животног стандарда становништва. У том контексту радови неких аутора третирају моделе привредног раста и различите облике регионалне сарадње значајне за интеграцију региона источне Европе у савремену светску привреду.

Мишљења сам да презентовани радови представљају значајан корак у расветљавању тако сложеног проблема као што је процес транзиције. Сматрам да избором релевантних подручја истраживања аутори чине квалитативни помак у фонду транзиционих схватања чиме се избегавају вештачке и поједностављене аналитичке дистинкције и пажња обраћа на много већи број фактора, што је од пресудне важности за утврђивање и успешно спровођење институционалне стратегије земаља у транзицији.

Драган Петровић